

Hva er en gudstjeneste?

Gudstjenesten er det viktigste møtestedet for alle kristne. Den er stedet der de kristne trer fram som en menighet, et fellesskap av mennesker som deler troen på Gud.

Gudstjeneste feires der folk bor, i den lokale kirken. Dit kommer de med sine liv i glede og i sorg. De kommer for å døpe sine barn og for å få del i et kristent fellesskap, for å tilbe Den treenige Gud, i sanger, bønner og tekster.

- Gudstjenesten skal være ramme for ekte menneskelig fellesskap.
- Gudstjeneste skal være stedet der en kan feire Jesu oppstandelse og oppleve Guds nærvær og nåde.
- Gudstjenesten skal være tidspunktet der en får stanse opp og møte seg selv.

Å delta i gudstjenesten er for mange mennesker en vane. Det markerer forskjellen på hverdag og helg og fyller et behov for høytid og hellighet, for tilhørighet og tilbedelse. Andre kommer kanskje fordi de er blitt invitert og fordi de skal være faddere for et barn eller delta i en konfirmasjon.

Å møtes i gudstjenesten, enten fordi den i det ytre er viktig for oss som en del av en rytme, eller som det sted der det skapes gode fellesskap, har paralleller verden over. Kirken er et verdensvidt fellesskap, med røtter tilbake til Jesu fellesskap med sine disipler. Kirken er Guds folk på vandring, verden over, mot et himmelsk mål.

Historikk

Vår gudstjeneste hviler på en dobbel tradisjon; videreføring av den jødiske gudstjeneste i synagogen og arven fra Jesu første gudstjeneste med disiplene, skjærtorsdag da nattverden ble innstiftet. I Det nye testamentet står det at Jesus gikk i synagogen på sabbaten, etter sedvane. Etter Jesu oppstandelse og himmelfart fulgte de første kristne Jesu eksempel. I Apostelgjerningene leser vi hvordan ”de holdt sammen, og hver dag samlet de seg på tempelplassen. I hjemmene brøt de brødet, og de spiste sammen med oppriktig og inderlig glede”. (Apgj. 2.46.)

Vi vet lite om hvordan de første kristne holdt gudstjenester. Men allerede fra det første århundre etter Jesu oppstandelse, forteller kirkefaderen Justin Martyr (år 155) følgende: *”På den dag som kalles solens dag, samles alle, enten de bor i byene eller på landsbygda. Man leser fra apostlenes erindringer eller profetenes skrifter så langt tiden tillater. Når den som leser, har sluttet opplesningen, sier forstanderen et formaningsord der han oppfordrer oss til å etterleve de gode ting vi har hørt. Deretter reiser vi oss alle og lar bønner stige opp. Når vi har avsluttet bønnene (...) bæres det frem brød, vin og vann, og forstanderen fremsier*

www.kirken.no

etter sin nådegave bønn og takksigelse. Og til dette sier menigheten jublende "Amen!"
Deretter skjer utdelingen til hver enkelt, og vi nyter det slik det har blitt holdt takkebønn over. Til dem som er fraværende, sendes brød og vin med diakonene. De som har overflod, og som er villige til det, de gir av sitt... "Her ser vi sporene av det som alltid har kjennetegnet en kristen gudstjeneste.

Hva er liturgi?

Liturgi er laget av to ord som er smeltet sammen til ett. Det ene ordet er "folk" og det andre er " arbeid /virke/ handling". Begrepet "liturgi" handler om hvordan mennesker på ulike måter uttrykker tilbedelse og tro.

I dagligtalen blir begrepet liturgi som oftest brukt om [de faste leddene i gudstjenesten](#), ev. alt som skjer utover prekenen. I virkeligheten sier begrepet noe om hva slags type samling en gudstjeneste er. Ordet liturgi er avledet av det greske ordet leitourgia, som direkte oversatt betyr "folkets gjerninger". Dette var den tekniske betegnelsen på offentlige plikter i de gamle greske bystatene, og den ble overtatt av kirken for å illustrere hva som foregår i gudstjenesten. Det at gudstjenesten er liturgisk, viser også at den er en slags rite.

Som rite er gudstjenesten beslektet med lek eller dans eller drama/skuespill. De som er tilstede, har sine oppgaver eller roller, og alt som skjer har sin orden, sin lovmessighet. Slik som i leken eller i skuespillet blir det i gudstjenesten også skapt en egen slags virkelighet innenfor det liturgiske rom. Slik kan liturgien gjøre oss i stand til å forstå det som egentlig ikke er til å forstå. Den hjelper oss til å tolke og komme til rette med Guds nærvær, og det mysterium som frelsen er. At vi alle har våre roller i gudstjenesten, har røtter tilbake til den gangen vår kristne gudstjeneste kom til. Alle kunne delta, som gudstjenesteledere, forbedere, diakoner, forkynnere, og strukturen var løsere enn den ble siden.

For med århundrene gikk utviklingen i kirken etter hvert mot en sterkere "profesjonalisering". Det ble et skarpere skille mellom prester og lekfolk, og liturgiene ble ofte så kompliserte at de bare kunne utføres av trenede prester og musikere, mens lekfolket ble passive. Men de mest sentrale leddene i liturgien, slik den ble feiret av de første generasjonene kristne, ble bevart gjennom århundrene. Derfor har kirkene i dag verden over en felles arv når de skal utforme sin liturgi. I vår egen tid har det oppstått en liturgisk bevegelse som ønsker å finne tilbake til gudstjenesten som en handling der hele menigheten er aktiv og står frem for Gud som én forsamling. I den norske kirke i dag vedkjenner vi oss vår arven, og skatter den høyt.

Det betyr at vi lar den være utgangspunkt når vi utformer vår liturgi. Deretter gjennomtenkes hvordan vi ønsker at denne arven skal kommuniseres. Kunnskapen og kjennskapet til dette er ulikt fordelt, og det åpner for at alle mennesker har mulighet til å få være med og mene noe om hva som kan fungere godt. Meninger må gjerne brytes, og mye kan prøves, og erfaringene vil vise hvor gode innspillene er. Ofte skjønner vi best etter en viss tid. Da lages den ordning som vi kaller for kirkens liturgi. Gudstjenestens liturgi er altså den gamle fortellingen om hvordan troende mennesker uttrykker troen på den treenige Gud. Mer om liturgi:

Gudstjenestens ledd

Oversikt over det som skjer, (liturgien), til en gudstjeneste i Den norske kirke. De fire delene er; innledning, ordets del, nattverden og avslutning.

- [Innledning](#)
  - [Ordets del](#)
  - [Nattverd](#)
  - [Avslutning](#)
-

Innledning

Når det er ringt sammen, begynner gudstjenesten med inngangssalme. Denne innledes av et preludium. Noen ganger spilles et eget stykke som preludium. Ved dåp eller andre anledninger går man inn i kirken i prosesjon. Da går alltid klokkeren først, med korset eller dåpsvannet. Deretter andre deltakere, til sist kommer liturgen.

- Etter inngangssalmen hilses man med nådehilsen: ”Nåde være med dere”, eller en annen hilsen.
Vi ønskes velkommen inn i fellesskapet med Gud og med hverandre. Vi minnes gjerne om hvilken karakter søndagen har, og hva som er temaet for gudstjenesten.
- Deretter sier menigheten syndsbejennelsen sammen. Dette gir oss anledning til å reflektere over hvordan vi brutt Guds bud, og trenger Guds nådige tilgivelse.
- Vi roper på Jesu hjelp: Vi synger Kyrie eleison. Det betyr Herre, ha barmhjertighet med oss. I evangeliene står det mange eksempler på at folk ropte denne bønningen til Jesus. Og Jesus både hjalp og helbredet. Dette har inspirert kristne over hele verden til å rope om hjelp på samme måte.
- Vi synger lovprisning til Gud: Ære være Gud i det høyeste! Og fred på jorden, blant mennesker som har Guds velbehag. Slik sang englene den natten Jesus ble født: Etter å ha kommet til Gud med alt vi tenker på, og mottatt Guds tilgivelse og hjelp, synger vi den samme lovprisningen. Denne heter "Gloria".

Ordets del

- Kollektbønn: Denne delen av gudstjenesten begynner med en bønn som samler hele tematikken i gudstjenesten.
- Skrifllesing: Det leses en tekst fra Det gamle testamente og en fra et av brevene i Det nye testamente.
- Bekjennelsen: Etter å ha hørt Guds ord, bekjenner menigheten troen sammen. Bekjenne betyr å ”si det samme”, det vil si å gi sin tilslutning til det som er hørt.
- Preken: Før prekene, synges det en salme som bygger opp mot temaet i prekenen. I prekendelen leses det en tekst som er hentet fra evangeliene. Prekenen er en tolkning av denne teksten. Den skal gi hjelp til å tro og leve.

- Forbønnen: Ordets del avsluttes med forbønnen, hvor vi ber Gud være nær. Her forteller vi Gud om det vi er opptatt av i verden og i våre egne liv.
- Kunngjøringer, forbønn og takkoffer
Beskjeder om arrangementer og aktuelle begivenheter gis plass i gudstjenesten. Det er også anledning til å nevne navnet på mennesker som er døde siden sist gudstjeneste under kunngjøringene. Forbønnsleddet som følger deretter, kan følge opp i bønn til Gud noe av det som nettopp ble kunngjort for menigheten.
- Det er fire ulike varianter av forbønn for høymessen. Alle er bygget opp slik at menigheten innimellom faller inn og synger ”Herre, hør vår bønn!” Slik understrekes det at hele menigheten er med på det som legges fram, selv om det er ”en der framme” som sier det meste. Gudstjenestens forbønner kjennetegnes ved at innholdet er nøye gjennomtenkt. For at forbønnen ikke bare skal bestå av generelle formuleringer, er det rom for aktuelle bønneemner.
- Ofring/takkoffer (enten ved at en kurv sendes rundt i benkene eller ved at vi går til en offereskål på alteret) er en fast del av gudstjenesten. Dermed gir vi Gud tilbake av alt vi har fått. Gud vil ha rettferdighet. Derfor har det å dele en viktig plass i gudstjenesten. ”Alt vi eier tilhører deg”, sier vi da.

Nattverd

Gjennom nattverdliturgien takker vi Gud for alt han har skapt, og for at han sendte Jesus til jorda for vår skyld. Høydepunktet er når vi får gjenfortalt ordene Jesus innstiftet nattverden med; "Dette er mitt blod, dette er mitt legeme". Gjennom å spise og drikke brødet og vinen, blir vi forent med Jesus. Jesus gir alt sitt til oss, og vi gir alt vårt til Jesus.

- En sang fra himmelen: Menigheten oppfordres til å lovprise Gud.
Det gjøres med en eldgammel tekst: ”Hellig, hellig, hellig er Herren Sebaot...”
- en sang profeten Jesaja hørte ble sunget i himmelen, for Gud.

Avslutning

- Velsignelsen: Gudstjenesten avsluttes med at vi blir velsignet. Da sies ordene som Gud ba Aron velsigne folket med for over 3000 år siden (4 Mos 6, 24). I velsignelsen sies det at Gud vil være din venn og beskytter:

”Herren velsigne deg og bevare deg!
Herren la sitt ansikt lyse over deg og være deg nådig!
Herren løfte sitt åsyn på deg og gi deg fred!”

- Avskjedshilsen: Presten avslutter gudstjenesten med denne hilsenen: ”Gå i fred. Tjen Herren med glede.”